

Svenskt förslag till lagstiftning om avbrytande av havandeskap.

Enligt gällande svensk rätt är fosterfördrivning belagt med straff, så vida icke ingreppet är nödvändigt för att rädda kvinnans liv eller för att undanröja en allvarlig fara för hennes hälsa (medicinsk indikation). Straffbestämmelserna äro intagna i 14 kap. 26 och 27 §§ strafflagen. I § 26 stadgas, att kvinna, som i uppsåt att döda eller fördriva sitt foster, nyttjar invärtes eller utvärtes medel, som sådan verkan hava kan, skall dömas om fostret kommer fram utan liv eller ofullgånget (d. v. s. för tidigt och icke livsdugligt) till fängelse, och i annat fall, d. v. s. då handlingen ej leder till något resultat eller då fostret visserligen framfödes för tidigt men dock livsdugligt, till fängelse i högst sex månader eller böter. Den, som med kvinnans vilja söker döda eller fördriva hennes foster på sätt nyss nämnts, dömes enligt 27 § första stycket vid fullbordat resultat till straffarbete från och med sex månader till och med två år eller till fängelse i minst sex månader och vid uteblivet resultat till fängelse i högst ett år. Begär sådan gärningsman fosterfördrivning vanemässigt eller för att därmed bereda sig vinning utgör straffet enligt 27 § andra stycket vid fullbordat resultat straffarbete från och med ett till och med sex år och vid uteblivet resultat straffarbete i högst ett år.

Icke allt uppsåtligt förorsakande av fostrets död är straffbart. Fosterfördrivningen måste utföras genom nyttjande av invärtes eller utvärtes medel. Detta tolkas så att från straff

för fosterfördrivning uteslutes ej blott sådan åtgärd, då en havande kvinna för att bliva fostret kvitt utsätter sig för överansträngning, utan också det fall att någon genom skrämsel eller annan psykisk påverkan söker föranleda missfall. Vidare förutsättes, att det använda medlet skall vara ett, som »sådan verkan hava kan«, vilket tolkats på det sätt, att om exempelvis en havande kvinna i fosterfördrivningsuppsåt intagit fosfor, men det befinnes, att den intagna mängden varit för ringa för att kunna hava sådan verkan, eller det ej kan utredas huru härmed förhåller sig, straff är uteslutet. Ej heller ifrågakömmar straff, när medlet är absolut otjänligt. Bevisning om att fostrets död eller förtidiga avgång orsakats av den företagna fosterfördrivningsåtgärden erfordras icke. Sådant orsakssammanhang antages nämligen vara för handen, om icke den tilltalade kan visa att döden eller den förtidiga avgången inträtt av annan orsak.

De fall, där straffrihet för framkallande av abort skulle kunna komma i fråga, bruka uppdelas, med hänsyn till de intressen, som motivera åtgärden, i tre indikationsgrupper: den eugeniska, den humanitära (etiska) och den sociala indikationen.

Med abortframkallning på eugenisk indikation avses sådana fall, där syftet är att förhindra tillkomsten av en individ med ärftlig belastning. I dessa fall har samhället ett omedelbart intresse i ingreppets företagande. Den humanitära indikationen hänför sig till omständigheterna vid havandeskapets uppkomst och avser sådana fall, då samhället sökt skydda kvinnan mot samlaget eller eljest haft anledning att förhindra detsamma, och ingreppet företages av hänsyn till det — merendels oförskyllda — lidande, som genom havandeskapets fullföljande skulle tillfogas kvinnan. Under den i viss mån oegentliga benämningen social indikation har man slutligen sammanfattat alla övriga fall, där en havande kvinna befinner sig i sådant konfliktläge, att man ansett det icke rimligen kunna av henne be-

gäras att hon skall frambära sitt foster. Benämningen torde ha sin grund däri, att kvinnans önskan regelmässigt har sitt ursprung i vissa sociala missförhållanden, vanligen ekonomisk nöd eller den ringaktning, som så ofta drabbar en ogift moder; men beteckningen har kommit att användas även för en del andra fall. Med den humanitära indikationen överensstämmer den sociala däri, att till grund för havandeskapets avbrytande lägges kvinnans eget intresse; även vid den gäller det att avlyfta ett lidande, som havandeskapet och barnets tillkomst skulle ådraga henne.

I september 1934 tillsattes en kommitté med uppdrag att utarbeta förslag till lagstiftning om rätt i vissa fall till avbrytande av havandeskap ävensom förslag till ändrad lagstiftning om straff för fosterfördrivning. Kommittén har den 4 maj 1935 avgivit ett betänkande i ämnet.

Kommittén, som avvisar tanken på fullständig straffrihet, förordar, att havandeskap må i kvinnans eller samhällets intresse avbrytas, då vissa särskilda indikationer föreligga, såframt förhandenvaron av någon sådan indikation blivit efter viss prövning fastslagen.

Förslaget skiljer mellan tre slag av indikationer — humanitära, sociala och eugeniska. Om abortframkallning på medicinsk indikation givas inga föreskrifter i förslaget, utan ingrepp på denna grund lämnas liksom hittills oreglerade. Det förutsättes dock, att i administrativ ordning bestämmelser skola utfärdas om rapport till medicinalstyrelsen rörande abort, som framkallats på medicinska skäl. Humanitär indikation för avbrytande av havandeskap föreligger, när havandeskapet uppkommit av våldtäkt eller av köns-
ungänge mellan personer i rätt upp- och nedstigande släktskap eller svägerlag eller mellan syskon, eller när kvinnan vid hävdandet ej fyllt femton år, eller var sinnessjuk eller sinnesslö, eller när kvinnan eljest hävdats med grovt åsidosättande av hennes handlingsfrihet. Social indikation för abortframkallning föreligger, där barnets tillkomst skulle ådraga kvinnan varaktig nöd eller ofärd, som finnes icke

kunna på annat sätt avvärfas. Eugenisk indikation är förhanden, när med skäl kan antagas, att kvinnan eller det väntade barnets fader genom arvsanlag kommer att på avkomlingar överföra sinnessjukdom, sinnesslöhet eller svår kroppslig sjukdom. Avbrytande av havandeskap må ej företagas efter havandeskapets tjugonde vecka. Havandeskap får ej avbrytas på grund av sådant arvsanlag hos kvinnan, varom nyss nämnts, utan att jämväl sterilisering företages. Utan kvinnans begäran må havandeskapet avbrytas allenast där kvinnan på grund av rubbad själsverksamhet saknar förmåga att lämna giltigt samtycke till åtgärden.

Prövningen, huruvida förutsättningarna för avbrytande av havandeskap föreligga, skall företagas av två legitimerade läkare. Den ene skall vara av Konungen särskilt förordnad att pröva ärenden av detta slag. Om kvinnan så önskar, kan prövningen i stället företagas av medicinalstyrelsen. I vissa fall är prövning av medicinalstyrelsen obligatorisk. Abortoperationen får endast verkställas av legitimerad läkare samt skall utföras på lasarett eller därmed jämförlig allmän anstalt eller och på sjukstuga. Därest medicinalstyrelsen så prövar erforderligt, må styrelsen beträffande annan (d. v. s. enskild) anstalt medgiva, att sådan åtgärd må där företagas. Ingreppet får sålunda icke utföras på läkarens mottagningsrum eller i kvinnans hem. Rapport rörande varje verkställt ingrepp förutsättes skola avgivas till medicinalstyrelsen.

I övrigt göras inga andra ändringar i nu gällande straffbestämmelser för fosterfördrivning än att straffet för kvinnan själv kan förfalla om omständigheterna äro synnerligen mildrande samt att kvinnan själv blir straffri, där ingreppet utföres av legitimerad läkare. Däremot kan läkare, som mot bättre vetande i utlåtande förklarar förutsättningarna för avbrytande av havandeskap vara förhanden, dömas till fängelse i högst ett år, om han ej är förfallen till ansvar för fosterfördrivning. Visar läkare vid prövning av ärende angående avbrytande av havandeskap vårdslöshet, försum-

melse, oförstånd eller oskicklighet, kan han ådraga sig dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

Kommittén uppger, att antalet kvinnor, som hos läkare under en månad av år 1934 begärt abortframkallning på icke medicinska grunder, utgör 732, motsvarande på ett år omkring 8.800 abortsökande kvinnor. Säkert är, att en del av dessa, sedan de blivit av läkaren avvisade, på sig framkallat eller låtit framkalla abort. Därtill komma alla de fall, där kvinnan utan att hon först vänt sig till läkare själv utfört eller låtit kvacksalvare verkställa fosterfördrivningen. Dessa och vissa andra omständigheter tyda på, att antalet kriminella aborter årligen icke understiger 10.000.

Kommittén har vidare ansett sig böra antyda de vägar, som stå samhället till buds för bekämpande av abortfrekvensen. I detta avseende framhålles först de åtgärder, vilka äro ägnade att underlätta barnförsörjning — exempelvis beviljandet av lån för bosättning, skattelagstiftningens ställning till familjen, spörsmålet om lön efter s. k. behovsprincip och kvinnans rätt till arbete oberoende av giftermål och havandeskap. Av vikt är vidare anordnande av utvidgad hjälpverksamhet för obemedlade blivande mödrar och deras barn, utvidgad och förbättrad upplysnings- och uppfostringsverksamhet angående det sexuella livet, fosterfördrivningens faror och de antikonceptionella medlen, samt sådana åtgärder, som avse förhindrande av att fosterfördrivande medel tillhandahållas allmänheten.

Kommittén understryker, att den vid utarbetandet av sitt förslag utgått från att fosterfördrivningen utgör ett samhällsont av så allvarlig beskaffenhet att en lagstiftning om avbrytande av havandeskap måste så anordnas, att den åtminstone icke leder till en ytterligare ökning av fosterfördrivningsfrekvensen.

Hjalmar Nyman.
